

Nr 21.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Till konstitutionsutskottet ha båda kamrarna den 10 november 1954 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 222, vari Kungl. Maj:t, under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 29 oktober 1954, föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Beträffande motiveringen till lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft de i anledning av propositionen väckta och till konstitutionsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 559 av fröken *Andersson* och II: 719 av fru *Ewerlöf* och herr *Birke*, vari hemstälts, att riksdagen måtte avslå propositionen.

I fråga om de skäl motionärerna anfört får utskottet hänvisa till motionerna.

Det centrala administrativa organet inom Stockholms kommunalförvaltning är stadskollegiet. Enligt lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm skall stadskollegiet å stadsfullmäktiges vägnar leda förvaltningen av stadens angelägenheter. I kollegiet föredragas ärendena i allmänhet av borgarråd, som tillsammans bilda en borgarrådsberedning. Om tillsättning av borgarråden stadgas i 42 § 1 mom. nämnda lag, att stadsfullmäktige vid ordinarie sammanträdet i oktober månad det år, då val av stadsfullmäktige ägt rum, välja minst fyra och högst åtta borgarråd för en tid av fyra år.

Vid borgarrådsinstitutionens tillkomst år 1920 fastställdes maximiantalet borgarråd till sex. Vid en år 1940 genomförd omorganisation av den centrala förvaltningen i Stockholm höjdes detta antal till åtta. Sedan 1946 är antalet borgarråd i staden det högsta tillåtna eller alltså åtta.

Genom en den 15 oktober 1954 dagtecknad skrivelse hemställde *Stockholms stadsfullmäktige*, att maximiantalet borgarråd måtte höjas från åtta till nio. I skrivelsen åberopades som motivering de skäl, som anförts av stadskollegiet i ett den 13 oktober 1954 dagtecknat utlåtande.

I *stadskollegiets utlåtande*, vilket i väsentliga delar är återgivet i propositionen, uppgavs att den snabba utbyggnaden av Stockholm under senare år medfört, att de för exploatering tillgängliga markreserverna inom stadens administrativa gränser i en nära framtid vore uttömda och att härigenom mer och mer aktualiserades ett flertal frågor om samarbete mellan staden och de kringliggande kommunerna. Härutinnan nämnades i utlåtandet frågorna om samordning av bostadsförsörjningen och bostadsförmedlingsverksamheten samt av huvudtrafiklederna och de kollektiva trafikmedlen ävensom samarbetsproblem inom sjukvårdsområdet och vissa grenar av undervisningsväsendet. Vidare framhölls, att Stor-Stockholm utgjorde i allt väsentligt, oberoende av de administrativa gränserna, en enhet såväl med hänsyn till näringslivet som ock ur trafikmässig och samhällsekonomisk synpunkt och att en enhetlig planering och bedömning i fråga om alla för detta område gemensamma problem därför måste eftersträvas. Härutinnan anfördes följande.

Med Stockholms stads nuvarande organisation äro emellertid dessa frågor splittrade på ett flertal under olika rotlar sorterande organ, vilket med hänsyn till dessa frågors redan nu stora och framdeles alltmer växande betydelse framstår som en allvarlig olägenhet. En förbättring i angivna hänseende skulle enligt stadskollegiets mening vinnas genom att för ifrågasvarande ändamål inrätta en särskild borgarrådsbefattning. Å detta borgarråd skulle då ankomma att bereda och handlägga samtliga å staden ankommande Stor-Stockholmsproblem, givetvis dock i nära samråd med vederbörande fackborgarråd.

I fortsättningen uttalade stadskollegiet, att de i Stor-Stockholmsproblemen ingående frågorna vore av sådan omfattning och art att de sannolikt i och för sig skulle vara en tillräcklig uppgift för ett nionde borgarråd, men att det dock kunde tänkas visa sig lämpligt att på denne lägga även andra uppgifter, som med hänsyn till förvaltningens fortsatta tillväxt icke kunde medhinnas av de övriga borgarråden.

Överståthållarämbetet tillstyrkte i skrivelse den 23 oktober 1954 stadsfullmäktiges framställning och sade sig därvid, med den kännedom ämbetet ägde om arbetsbelastningen på de olika borgarrådsrotlarna, kunna vitsorda, att en ökning av antalet borgarråd från åtta till nio vore sakligt motiverad. Ämbetet anförde vidare bland annat följande.

Av stadskollegiets utlåtande i ärendet framgår, att det nya borgarrådet i första hand skulle taga befattning med de s. k. Stor-Stockholmsproble-

men, d. v. s. sådana frågor, som gälla samarbetet emellan Stockholms stad och de kringliggande kommunerna. Dessa frågor, som otvivelaktigt äro av stor betydelse, beröra olika delar av den kommunala verksamheten och äro därför i Stockholm splittrade på ett flertal olika borgarrådsrotlar. En samordning synes därför vara påkallad. Det torde visserligen vara tveksamt, huruvida det är möjligt att i sådan omfattning lösgöra de praktiska arbetsuppgifter, som ingå i Stor-Stockholmsproblemen, från de rotlar, till vilka de på grund av sin beskaffenhet höra, att dessa arbetsuppgifter kunna utgöra underlag för en särskild borgarrådsrotel. Emellertid kan, såsom jämväl antytts i stadskollegiets utlåtande, behovet av en minskning av arbetsbelastningen å de nuvarande rotlarna tillgodoses genom att även andra arbetsuppgifter överflyttas till den nya roteln.

Ämbetet tillstyrkte vidare övergångsbestämmelser av den innebörd det nedan återgivna lagförslaget utvisar.

Föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, har anfört, bland annat, följande.

Förslaget att höja maximiantalet borgarråd till nio har motiverats av det faktum att Stockholms kommunala förvaltning avsevärt ökat i omfattning och blivit mera komplicerad under den tid som förflutit sedan antalet borgarråd år 1946 höjdes till nuvarande maximum, åtta. Behovet av att antalet borgarråd ökas har vitsordats av överståthållarämbetet, som därför tillstyrkt framställningen. För egen del finner jag de anförda skälen för en ökning grundade och vill därför förorda bifall till stadsfullmäktiges begäran.

Det synes angeläget att det nionde borgarrådet kan utses snarast möjligt. Lagändringen torde därför böra förses med en övergångsbestämmelse av det innehåll överståthållarämbetet förordat eller alltså att — utan hinder av vad som finnes föreskrivet om tidpunkt för borgarrådsval och om den period valet skall avse — stadsfullmäktige må för tiden intill ordinarie sammanträdet i oktober 1958 välja ett nionde borgarråd å ordinarie eller extra sammanträde.

Motionärerna ha uttalat bland annat, att närmare utredning om behovet av en utbyggnad av borgarrådsinstitutionen än vad som förebragts i propositionen vore erforderlig och att enligt deras mening riksdagen först sedan resultatet av en sådan utredning föreläge kunde taga slutlig ställning till en höjning av antalet borgarråd.

Utskottet vill till en början erinra om att den nya kommunallagen, som utfärdades den 18 december 1953 och träder i kraft den 1 januari 1955, icke avser Stockholms stad. Under förarbetena till lagen framhölls att även den särskilda lagen av den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm borde överses och därvid anpassas efter principerna i kommunallagen. Sedermera ha sakkunniga tillkallats med uppgift att inom inrikesdepartementet verkställa översyn av kommunallagstiftningen

för Stockholm. De sakkunniga ha hittills framlagt förslag till provisorisk lagstiftning rörande fondbildning m. m. för Stockholms del. Sådan lagstiftning har också antagits vid årets riksdag. Däremot ha de sakkunniga ännu icke kunnat framlägga förslag till reviderad kommunallag för Stockholm. Föredragande departementschefen har likväl funnit påkallat, att frågan om sådan ändring av gällande kommunalförfattning för Stockholm, som möjliggör ökning av antalet borgarråd från åtta till nio, nu upptages till behandling fristående. Utskottet delar denna uppfattning. De skäl för den föreslagna ändringen, vilka anförts av de kommunala myndigheterna i Stockholm, av överståthållarämbetet samt av departementschefen, har utskottet — som förutsätter att frågan om maximering i lag av borgarrådets antal kommer under de sakkunnigas bedömande — funnit övertygande. Därför tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda lagförslaget och avstyrker de i ämnet väckta motionerna. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen måtte, med bifall till föreliggande proposition, nr 222, och med avslag å motionerna I: 559 och II: 719, antaga följande

L a g

angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935
(nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

42 §.

1 mom. Stadsfullmäktige välja vid ordinarie sammanträdet i oktober månad det år, då val av stadsfullmäktige ägt rum, minst fyra och högst nio borgarråd för en tid av fyra år. Till borgarråd må allenast utses personer med synnerlig insikt och erfarenhet i kommunala förvaltningsfrågor eller eljest i allmänna värv. Vid val av borgarråd skall, där så äskas eller omröstning begäres, anställas särskilt val av varje borgarråd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utan hinder av vad som stadgats om tidpunkt för borgarrådsväl och om den period valet skall avse må stadsfullmäktige vid ordinarie eller

¹ Senaste lydelse av 42 § 1 mom. se 1942: 178.

extra sammanträde välja ett borgarråd för tiden intill fullmäktiges ordinarie sammanträde i oktober 1958.

Stockholm den 25 november 1954.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Englund, Lindén*, Wahlund, Hällgren*, Herlitz, Hansson*, Fritiof Karlsson*, Damström, Pettersson och Erik Olsson*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Norén*, Håstad, Swedberg, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Larsson i Julita, Hammar* och Dahlén.

*) Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Pettersson* i Norregård, *Herlitz* och *Håstad*, vilka ansett att utskottet bort avstyrka förevarande proposition, nr 222.